

Ana eta gakotsak

Testua: Jaki Elkano,
Jean-Louis Davant euskaltzainaren gainbegiradarekin
Marrazkiak: Marko Armspach
Argitalpena: Unai Zubeldia

© 2017, IKAS pedagogia zerbitzua.
Argitalpen arduraduna: Aines Dufau
Legezko arduraduna: Maite Erdozaintzi-Etxart

inprimatua, 2017ko martxoan

Ana eta gakotsak

Ana debeiatzen da bere kanberan berbera. Eri da eta ez da jeikitzen ahal. Zer egin?

Irakurten ez daki.

Leihoari so egoiten da, ametsetan. Odeien ütxür az kanbiatzen ikustea maite dü; hortan denbora hanitx igaraiten dü.

Odei bati arraheinki so egitean, ohartzen da gero eta hüllanago zaiola.

Zoin drole! Zaldi baten ütxüra dü! Zaldi hegaltaria da!

Anak leihoa zabalik ützi dü eta... logelan sartzen zaio!

- Egün hon, Ana! Triste ikusten zütüt eta lagüntzera horra nitzaizü.
- Nor zütüt? Eta nola langüntüko naizü? Debeiatzen nüzü kanberan, ez dakit zer egin!
- Mendi tinian badüzü ipuinen kütxa bat, harat eramanen zütüt bizkarrean.
- (Ana bürüa apal, erdi nigarrez) Ez düzü posible! Irakurten ez dakit!
- Ez inkieta, Ana! Ipuinen kütxaren idekitzeko eta ipuin güzien irakurri ahal ükeiteko, giltzotsak edirenen ditizügü. Haboroxeak oihanean gordatzen dütüzü.

Ana alageratzen da; argiñi bat piztü zaio begietan.

- Arren alkarrekin joaiten ahal gütükezü?
- Prefosta! Eta ustegabeko zerbait badit zuretake, ni nüzü lehen giltzotsa: **zaldi aztia**.

Ana zaldi aztiaren bizkarreala igaraiten da eta biak oihanari бүрүз abiatzen dira. Zelüan hegaltaxkaz badoatza. Oihan beltz eta barnoia дүе aldepetik.

– Ana, hor diaudezü giltzotsak. Bena kasü! Oihanean bizi дүзү basajauna, animalekoa eta lotsagarria дүзү, zonbait aldiz үкүла ere! Ez dizü nahi norbait libürüen мүндүан sar dadin, күtxaren zabaltzean ipuinen argiak hain maite дүтүан bazter үлүн гүziak desagertaraziko beilütүke. Horregatik giltzotsak bahitү nahi ditizү.

– Oihan үлүн hori ikaragarri дүзү! Nola eginen дүгү? –dio Anak lotsatүrik. Ordүан, зүhaintze baten gibeletik, **axeri** bat agertzen da. Мүтүрrean гаүза лүze eta errenbes bat ekarten дү.

– So egizү Ana, adixkide дүдан beste giltzots bat eskentүko deizү axeriak: **txülүla**.

Axeriak begi kliska bat egiten дү eta Anaren aitzinean pausatzen дү txülүla.

– To! –dio Anak –zer da hori, мүsika tresna bat?

– Bai, txülүla majika дүзү. Ariarazten дүзүларик, «a,e, i, o, u, ü» herotsak entzүten дүтүзү eta gorderik diren giltzotsak elkitzen дүтүзү!

– Eskermila, zaldi aztia! Eta orai, goatzan!

Memento hortan, Anak herots ttipi bat borogatzen дү, gainetik күрүbilloan horra: «tx, tx,tx...»

Ekүratzen da eta txülүla elkitzen дү. Eta hor, «a» jo bezain sarri altxalili bat agertzen da.

– «Soizү, aztia! Altxalilia дүзү! Zoin eijer den! Marrazki koloretsүak baditizү hegaletan eta үn-gүraxkan ari дүзү. Üдүри dizү zerbait erran nahi deikүla. Gurekin jin nahi дүзү.

– Hona! **Mariorratza** hüllantү ziozü txostakatzero! Arnegatak үдүри dizүe biek!

Bide гүzian jarraikiko zizkүзү, haien beharra beitүkegү.

– Adixkide ditizүgү arren!»

Eta ziuntaz oihanari бүрүз abiatzen dira.

Oihan beltzean lürrealatü baiko, aztiak dio:

- Ondoko giltzotsak heben izan behar likezü, bena üsatü zühaintzea lürrean düzü...
- Basajaunak badakizü heben girela eta zühaintzea egotxi dizügiltzotsa ediren ez dezagün!

Behar ere Anak txülüla majika badüala. Agertzen dü eta hartan buhatzen: « a, e, i, o, u, ü... »

Kükia agertzen da!

- Hor nüzü! Erraiten dü kükiak eta Anaren soin hegian pausatzen da.

marko
spatola

Ana botzik da. Hiru giltzots badütü eta oihaneko basajauna zinez asto dela üdüri zaio. Gaineala, aztiak erran deio ondoko giltzotsa non-nahi gordatzen dela.

– Non da, non da? –galtegiten deio Anak, harrotürik.

– Mendan, zelüan, larrazkeneko oihanean, zure izenean ere! Txülüla egar ezazü, eta jinen düzü!

Ordüan, «a» entzütean, **lekaxiNa** eijer bat agertzen da lürretik haritxaren ondoala.

Ana, botzik, kantilotsez eta txülulan buhatzez badabila. Aztia haren ondoan jauziz ari da. Sonüaz lagüntürik, dantzan heltzen dira oihanaren erdiko sore batetara. Soroa liliz beterik da, eta «i» herotsa txülulatik elkitzen delarik, **Lili** giltzotsa agertzen da Anaren hoinen artean. Honen ondoan, Anak **Ilapi** bat ikusten dü lasterkan.

– «Egün hon, hor gütüzü, züekin horra gütüzü! dioie biek.

Ana oihaneko basajaunaz trüfatzen da.

– Hona jagoitik bosgerren giltzotsa, eta basajaunaren herexarik ere ez düzü ageri. Desagertü ziküzü, aztia! Ez düzü erraiten zünüan bezain lotsagarri!

– Ez ziteala fida, Ana, gaixtakeria zonbait prestatürik badikezü, oihanetik gure ohiltzeko.

Anak ez deio aztiari kasü handirik egiten. Erria ezpainetan, saldo ttipiaren gidari jarten dü eta «goatzan» erranez denak oro abiarazten dütü.

Bena doi-doia lehen ürratsak egin baiko, bat-batetan zelüa ülüntzen da; odei itsusi elibatek estaltzen düe. Tenpesta bat, gaitza, jeikitzen da. Düründak eta tximixtek, burrunba ikaragarri batetan zelü güzia ürratzen düe, ixtant batez oihanaren argitzez.

Ordüan barbauak agertzen dira.

Ana harritürik baratzen da. Aztiak haritx baten peala bulkatzen dü eta han egoiten dira gorderik, igitü gabe. Ana ikaraz da lotsaren lotsaz.

- Aztia, aztia, nor dira? dio ahapetik.
- Txo, Ana! Ez giteala igi. Gaüko barbauak dütüzü.

Basajaunak deitzen ditizü.

- Ana horrek bost giltzots ediren ditizü oraikoz. Aski düzü! dio basajaunak. Ez dizü beste bat esküalatü behar! «m» güziak preso ezariko ditizügü. Zü, zoaza oihaneko munstroaren txerkara eta nik mündü osoa preso ezariko dit! Ahaha!”

Eta berehala basajauna eta Barbauak desagertü dira.

Zaldi aztiak beharri lüzeak dütü, eta arrenküratürük, Anarengana ützültzen da.

- Ana, goatzan laster, basajaunak eta Barbauek «m» herotsak preso ezari ditizüe eta han düzü ere gure ondoko giltzotsa!

Ana aztiaren bizkarrealak igaiten da, eta biak aidatzen dira. Gain-gainetik, zühaintzeen artean presontegia agertü zaie. Borta aitzinean pausatzen dira. Zaldi aztia gibelkaz badoa da eta «*banba*», ostikata izigarri batez borta lürrealat urtukitzen dü. Ordüan Anak, zainetan, «a» eta «u» joiten dütü txülülaz, eta berehala **munstroa** elkitzen da. Harekin batean mündüa eta mendia.

- Aigü, Munstroa, leküak hüstü behar ditiñagü segidan!

Basajauna, errabian, Anaren ondotik abiatzen da oihüz. Ana zalhe-zalhea zaldiala igaiten da eta hop! biak aidatzen dira, giltzotsak bizkarreko oihal batetan ezartez.

Ordüan zelüa argitzen da eta emeki-emeki Ana anpletzen da.

– Uf! Doi-doia kausitü dizüğü ezkapatzea!

Oihanean basajauna oihüz ari da beti.

– Soizü, Ana, baratze hortan tomate gorri eta hurtsüak badütüzü! Hor edirenen dizüğü tomate giltzotsa! Tekak ere badira, kokillotkeria bat eginen diozüğü basajaunari!

Eraisten dira: Anak eskü ahürrean tomate giltzotsa biltzen dü eta pott bat emaiten deio. Artean aztia teken pünttakatzen hasten da.

– Jenteak basajaunarentako janari eskentzak üzten ditizü oihan hegian, bena honek tekarik ez dizü jasaiten. Ontzi horietan teka xehekoa ezariko dizüğü eta... sekülako sabeleko mina bildüren dizü! Istant batentako bakea dikezüğü!

Aztia eta Ana erreka bazterrean lürrealatzen dira, oihaneko basajauna sabeleko minak okerturik intziriz ari delarik.

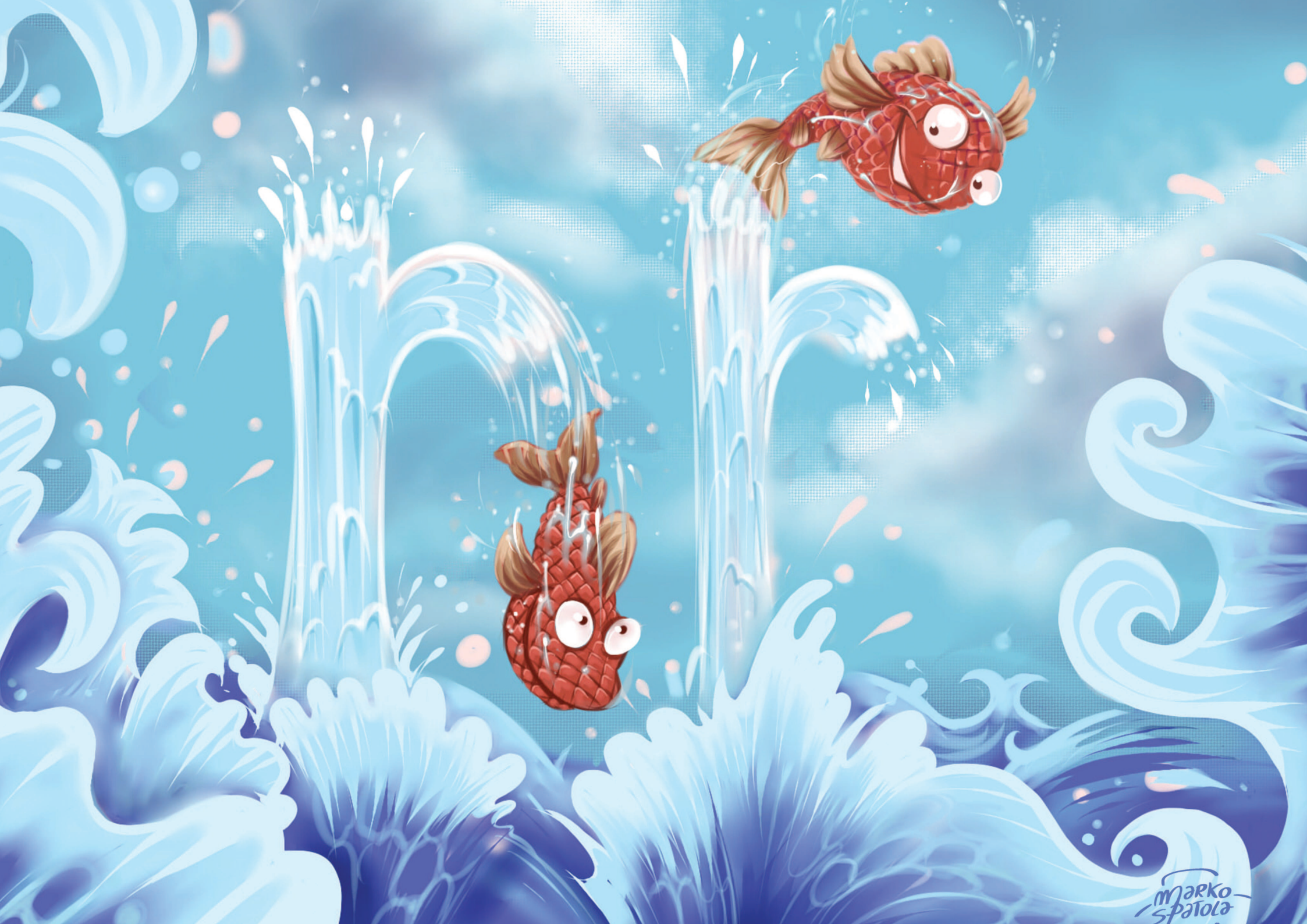
– Ana, pausatüren gütüzü, bakean ütziko gitizüe orai.

– Zer lekü goxoa! Txülüla egarten badüt, behar-bada giltzots gorde bat agertüko zitazü!

Anak « a, e, i, o, u, ü » joiten dü eta « aaa, uuu! » eta **hura** agertzen zaio txortaka.

– Hura nüzü, züekin horra nüzü! Haurride hanitx badit: honttoa, urtea, ontzia, kaidera, bai eta kosiak ere. Ene kosi güziak marrailo dira; negüa hüllantzen denean hozten dütüzü eta züntzürreko minez diaudezü; **ürzoa** horietarik düzü.

To!! Hor horra düzü gurekin ebilaldiaren egitera.

marko
spatola

- «Soizü, aztia, zonbat arrain errekan. Hura giltzotsaren gisakoak dütüzü, bena biakinak baditizüe.»
- Anak txülüla ariarazten dü eta **arrain** ttipi bat jauzten da hura giltzotsaren barnera.
- Bere giltzotsez üngüratürik da.
- Laster ipuinen kütxa zabaltzen ahal dikezüğü! Berantzen zitazü!
 - Zaude, zaude, Ana! Oihaneko basajaunak ez badeikü beste gaixtakeria bat egiten. Ez dizüğü fidatü behar.

Prefosta, sabeleko mina eztitü baiko, bere lagünarengana, karbeetako Tartarorengana joaitea deliberatü dü. Tartaro gaixto da. Kabaleak bizirik jaten dütü, eta atzamaiten dütüan haurrak ere gaintitzen osorik! Basa- jauna karbean sartzen da.

– Tartaroooo!! Ana ttipi hori giltzotsen biltzen ari zikük, ipuinen kütixaren zabaltzeko! Ez badügü ekürazten, gure oihan eta karbe ülünak argitüko zizkük eta hilen gütük!

Tartaro iratzartzen da eta aharrausiz erauntsi ondoan, ihardesten deio bere botz ozen eta ikaragarriaz:

– Ez, ez diagü ütziaren, ez holakorik pentsa ere!

– Nik ardi güziak eramane ditiat karbealat eta janen!! Ahaha! Zer apaidü hona! Horietan giltzots bat baditakek!

– Eta nik, etxalteko behiak oihanealat erakarriko ditiat eta enetako etxekiren!! Behi giltzotsa ene ahürrean!! Ahaha!!»

Aztia eta Ana zühaintze baten gibelean gorderik dira. Oro entzün düe. Ana ülün dago. Arrenküratzen da. Badaki artaldean eta behi saldoan bi giltzots badirela.

– Aztia! Gaintitzen balin badütüe, nola eginen dügü ipuinen kütixaren zabaltzeko? Ezin dikezügü!

Anari nigarra horra zaio.

– Zaude bakean, Ana, ez ahatz txülüla badüzüla! Eta nik, lagüntzeko kantore haütüa badit. Prest, Ana?

Ordüan txülüla entzün bezain laster, aztia kantan hasten da:

Bedatsearen heltzean bazterrak dirade betatzen lorez

Bortüetan ere ola saria nola beztitzen belarrez

Artzainak gü goizalde eder batez

Gora бүрүз bagoatza plazerez

Gure ardi saldoak aitzina hotsamanez

Üdakoз dener adio erranez

Ber mementoan, indar misterios batek **ardi** eta **behi** giltzotsak erakarten dütü.

Biak taldean sartzen dira.

Tartaro eta basajauna ez dira ohartü giltzotsak desagertü direla.

– Ha, ha, nola tronpatü dütügün! –dio Anak.

– Hobe dizügu berehala ezkapirik, oihanetik kanpo ez zizküzü jarraikiko.

Anak giltzotsen oihala zerratzen dü eta aidatzen dira. Oihana gibel üzten düe eta mendiari bürüz badoatza.

– Soizü, soizü, aztia! Pottokak kurri mendian! Eraits, eraits aztia!»

Anak joiten dü «a, e, i, o, u, ü, oooo» eta **pottoka** giltzotsa horra zaio. Ipuinen kütxa gero eta hüllanago dela üdüri zaio, ez beitaki basihize batek mendiko bidea zaintzen düala...

Jüstoki, mendi tiniala doan bidearen erditan da herensügearen egongia. Herensügea izigarri bortitz da. Bidea trabatzen dü. Norbait ipuinen küttxala hüllantü nahi bada, oihü ikaragarri batekin, odeietalanoko süia urtukitzen dü. Ana lotsaz ikara da. Bat-batetan aztia iharrausirik da, gibel erorten da. Sügarrek hunki düe. Biek ihes egiten düe botxü baten pean gerizatü arte.

marko
spatola

– Herensügearen goitzeko, süge ttipiaren lagüngoia galtatü behar dizügü! –dio aztiak– Berroetan gordatzen düzü, eta haren pozuak herensügea ehaiten ahal dizü. «Ü» sonüa jelki ezazü Ana, zalhe! Jinen düzü!

– «a, e, i, o, üüüüüü!» Hor düzü! **Süge** giltzotsa düzü!

Süge ttipiak berehala entelegatü dü. Ziuntaz badoa, herensügearen aztaparra usukitzen dü eta giltzotsen taldean sartzen da. Ber mementoan herensügea, orroa batekin, lürrealat erorten da, hilik.

marko
spatola

Bat-batetan, mendi tini gorenean, ipuinen kütxa agertzen da.

– Ipuinen kütxa hor düzü! –oihü egiten dü Anak, boztürik. Bena zer agitzen da?

Gero eta gütiago ikusten dit! Kütxa desagertzen ari düzü!

– Gaüa horra ziküzü, Ana, besterik ez; ekia gordatzen ari düzü eta emeki-emeki ülüntzen dizü. Laster argizagiak argitüko gitizü.

– Zerbait hüllantzen ari ziküzü, lotsa nüzü!

– Gatüak dütüzü, argizagi betean heben biltzen dütüzü, biribilean. Ez inkieta, adixkide ditizügü! Txülülaz «a» jo ezazü, **gatü** giltzotsa jinen zaizü goxoki!

Gatüa jauzten da eta Anaren lepo üngürüan jarten, goxo-goxoa.

Korpitza anplearazten eta berotzen deio.

Aztia eta Ana zinez einherik dira. Gaüaren igaraiteko, hur turrustaren ondoan etzaten dira, lo egin nahian. Hainbeste gora beheraren ondotik, loaldi hon bat merexitürik düe! Bena loak hartzeko püntüan direlarik, bazterrak oso nahasirik üsnatzen dütüe.

– Zer da orano? Entzüten düzü, aztia? galtegiten dü Anak aserik.

– Trankil, Ana! Lamiñak dütüzü. Gaüaz elkitzen dütüzü. Ez dütüzü gaixtoak, bena beti zotükatü behar dizüe: jauz, joan, jin, jo, jan, jeik, jar. Eta kartetan jokutzen dütüzü gaüaz...

– Aztia! Üngüratzen gitizüe!

– Ez diküzüe minik eginen. Jateko zerbait emaiten badeiegü, segur nüzü giltzots bat ütziren deiküela.

Ordüan aztiak begi kliska batez ogi opil ate handi bat agerrarazten dü. Anak haien üngürüan barreiatzen dütü, eta arrenküarak arintürik, berehala lokartzen da.

Biharamenean, iratzartzen direlarik, giltzotsen taldean sekülako ezinegona da: gora edo ahapetik elestatzen dira, jauziz ari dira, alkarren pusatzen... zer giro nahasia giltzotsen artean!

– Zer agitzen da?

– Lamiña batek **jauzi** giltzotsa ützi dizü eta bazter güziak iharrausi ditizü. Gaineala, herotsak **alfabeta** giltzotsa erakarri dizü, eta hau taldean sartü nahi düzü. Bena familia ez beita osoala heltürük, deliberatü dizüe orano haidürü egon behar düala.»

Alfabeta taldearen kanpo aldean baratzen da tristeki.

Argi txirrintan, ekiak bere lehen arraiak lüzatzen dütü mendi tiniala. Ipuinen kützak dirdirutzen dü. Seküla beno ederrago eta hüllanago da. Aztiak eta Anak begistatzen düe isilka, azken patarraren igaitera abiatü aitzin. Beren hatüen biltzen hasten dira, eta zer ikusten düe? Panpiña bat! Lamiñek ützi **panpiña** bat. Zer galantak diren lamiñak! Anak esküetan hartzen düalarik, panpiñak begia kliskatzen dü eta giltzotsen taldean sartzen da.

Ordüan, Ana aztiaren bizkarreala igaiten da, eta biak aidatzen dira azken bidajearen egitera. Anak ipuinen kütxa begipean etxekitzen dü. Bizkarrean düan oihalean bildü dütü bere giltzots güziak: alfabetak ahal düan bezala oihalaria lotzen zaio. Ez da erori nahi! Aztia, hegal xaflaz ari da igaiteko, bera bizkarrean düan zamarengatik oso nekez ari da. Behar ere ordüan berean, aize **hegoa** bat senditzen dü bere hegalean aldepetik buhatzen. Aizeak lagüntürük, mendititik hüllantzen ari dira.

Ipuinen kütxaren aitzinean pausatzen dira. Ana eijerki eraisten da. Oihala zabaltzen dü, eta txülülaz hasten delarik, giltzots güziak herrokan abiatzen dira ipuinen kütxari bürüz.

Bat sartzen da kütxaren giltz arrapoan, eta beste bat, eta orano beste bat, eta bederazka oro badoatza barnerat. Ordüan, kütxa zabaltzen hasten da; aide misterios batek txülüla eta aztia hürrüpatzen dütü. Alfabetak, oso botzik, jauzten da kütxaren barnerat.

– Izan ontsa, Ana!! Ipuin libürüak adixkide dütüzü orai!! –dio aztiak goxoki.

– Eskermila, aztia! Orain irakurten badakit...

Bera zer da kütxa ttipi hori?

Anak esküetan hartzen dü eta doi-doia zabaltzen dü ; hanko ipuinetarik, txapela, otsoa, erratza, printzesa, treina, krokodila...ezkapatzen dira, eta jauzkaz, Ana üngüratzen düe.

– Hor gütüzü gü ere! –oihü egiten düe alageraki.

Ordüan Anak eta giltzots güziak, kürkürü bat eginik, dantzan eta kantan hasten dira. Neskatxona boztariatzen da, ez beita seküla haboro debeiatüko, giltzotser esker nahi dütüan ipuin güziak irakurten ahalko dütü.

